

СПРАВА «ЧЕРНЕГА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF CHERNEGA AND OTHERS v. UKRAINE)

(заява № 74768/10)

Стислий виклад рішення від 18 червня 2019 року

З травня до червня 2010 року одинадцять заявників брали участь у акціях протесту проти проєкту будівництва дороги, зокрема вирубки дерев у парку імені М. Горького у м. Харків. Для забезпечення громадського порядку та безпеки під час виконання робіт з вирубки дерев територія охоронялась найнятими підрядником будівництва працівниками комунального підприємства «Муніципальна охорона» (далі — працівники охорони) та працівниками міліції.

Під час акцій протесту протестувальники намагалися фізично зупинити вирубку дерев та будівельні роботи. Заявники стверджували, що під час цих подій працівники охорони жорстоко поводитися з ними та іншими протестувальниками, намагаючись витіснити їх з місця проведення робіт. Зокрема, 27 травня 2010 року під час акцій протесту дев'ятого заявника побили неідентифіковані особи, а 31 травня 2010 року на сьому заявницю напали працівники охорони.

Згідно з твердженнями заявників, 2 червня 2010 року третьому заявникові погрожували двоє робітників з бензопилою, хоча з відеоматеріалів вбачається, що протестувальники, у тому числі і третій заявник, самі підійшли до робітників, які тримали в руках обладнання.

28 травня 2010 року перших шість, восьмого та десятого заявника було затримано у зв'язку зі злісною непокорою вимогам працівників міліції покинути територію будівельного майданчика. Першого і другого заявника було визнано винними за пред'явленим обвинуваченням та накладено на них стягнення у вигляді адміністративного арешту на 15 діб, який було скорочено до 9 діб за результатами апеляційного оскарження. Апеляційний суд розглянув апеляційні скарги заявників за їх відсутності. Третього, четвертого та п'ятого заявників районний суд визнав винними та обрав їм покарання у вигляді штрафу. Шостого заявника було визнано винним за всіма пунктами обвинувачення та обрано йому покарання у виді адміністративного арешту на 10 діб. Щодо восьмого та десятого заявників районним судом провадження було закрито.

Протестувальники, у тому числі деякі заявники, скаржилися до правоохоронних органів, що під час протестів вони були піддані нападам з боку робітників та працівників охорони, а також на бездіяльність працівників міліції щодо їхнього захисту. Кримінальні провадження за цим фактом порушені не були.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) третій, сьома та дев'ятий заявники скаржилися за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на жорстоке поводження з ними працівників охорони та робітників, а держава не захистила їх від цього і не провела ефективного розслідування їх скарг; перший та другий заявники скаржились за пунктом 1 статті 6 Конвенції на відсутність справедливого судового розгляду в апеляційному суді, оскільки суд не забезпечив їх присутність у судових засіданнях; також заявники скаржились на низку порушень статті 11 Конвенції у зв'язку з необґрунтованим втручанням у їхнє право на свободу мирних зібрань, зокрема на затримання і притягнення до відповідальності першого — шостого заявників та застосуванням фізичного насилля до сьомої та дев'ятого заявників. Крім цього заявники скаржились за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції на відсутність ефективного засобу юридичного захисту.

Розглянувши скарги заявників за статтею 3 Конвенції, Європейський суд зазначив, що тілесні ушкодження, завдані сьомій та дев'ятому заявникам, були документально підтверджені, що вимагало проведення ефективного розслідування національними органами влади. Таке розслідування здійснювалось прокуратурою в рамках дослідчих перевірок, однак докази заявників доводять, що органи влади постійно приховували від заявників інформацію про свої рішення або щонайменше надавали їм таку інформацію зі значними затримками. Також Європейський суд звернув увагу на неспроможність органів влади провести розслідування щодо встановлення невідомих осіб, які побили заявників. У зв'язку з цим Європейський суд констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції щодо сьомої та дев'ятого заявників. Скаргу третього заявника Європейський суд відхилив як явно необґрунтовану.

Щодо скарг за статтею 6 Конвенції Європейський суд зазначив, що сам факт того, що захисник заявників не клопотав про забезпечення їхньої присутності, не було відмовою від їх права бути присутніми у засіданні апеляційного суду. Європейський суд дійшов висновку, що заявників не було поінформовано про засідання апеляційного суду, а чіткого встановленого порядку для того, щоб заявники, які трималися під вартою, могли заявити клопотання про забезпечення їхньої присутності у засіданні апеляційного суду не існувало. У зв'язку з цим Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо першого та другого заявників.

Щодо затримання і притягнення до відповідальності першого — шостого заявників Європейський суд зазначив, що національні суди не обґрунтували достатнім чином свої рішення про накладення на першого та другого заявників стягнення такої суворості як адміністративний арешт, а Уряд не довів, що застосовані до заявників санкції були пропорційними переслідуваній законній меті. Європейський суд дійшов висновку, що було порушено статтю 11 Конвенції щодо першого та другого заявників у зв'язку з їхнім затриманням та накладенням стягнень.

Стосовно третього — шостого заявників Європейський суд зазначив, що витіснення їх із будівельного майданчика та притягнення до відповідальності за адміністративне правопорушення, враховуючи характер накладеного стягнення, було пропорційним переслідуваній законній меті та дійшов висновку, що не було порушено статтю 11 Конвенції щодо третього — шостого заявників.

Розглянувши скарги заявників щодо застосування фізичного насилля під час акцій протесту до сьомої та дев'ятого заявників, Європейський суд дійшов висновку, що у зв'язку з: неналежним врегулюванням питання застосування сили працівниками охорони; неналежним розподіленням відповідальності між працівниками охорони та працівниками міліції під час акцій протесту; недотриманням норм щодо належного встановлення осіб, уповноважених на застосування силових заходів та ненаданням пояснень щодо рішення працівників міліції не втручатися будь-яким чином у події 27 і 31 травня 2010 року, що дозволило б запобігти або ефективно контролювати сутички, держава-відповідач не дотрималася своїх зобов'язань щодо забезпечення мирного характеру протестів у ці дати, та констатував порушення статті 11 Конвенції щодо сьомої та дев'ятого заявників у зв'язку з подіями 27 та 31 травня 2010 року.

Скарги інших заявників за статтею 11 Конвенції Європейський суд відхилив як явно необґрунтовані або несумісні з Конвенцією за критерієм *ratione personae* відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарги за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції Європейський суд зазначив, що ця скарга є повторенням уже розглянутих ним

аргументів та немає необхідності виносити окреме рішення щодо прийнятності або суті цих скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД

«1. *Оголошує* одноголосно прийнятними такі скарги:

- (a) скарги сьомої та дев'ятого заявників за статтею 3 Конвенції,
- (b) скарги першого та другого заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції,
- (c) скарги першого — шостого заявників за статтею 11 Конвенції щодо їхнього затримання та притягнення до відповідальності, а також
- (d) скарги сьомої та дев'ятого заявників за статтею 11 Конвенції щодо застосування до них фізичного насилля 31 і 27 травня 2010 року відповідно;

2. *Оголошує* шістьма голосами проти одного решту скарг у заяві неприйнятними;

3. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що не було порушено матеріальний аспект статті 3 Конвенції щодо сьомої та дев'ятого заявників;

4. *Постановляє* одноголосно, що було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції щодо сьомої та дев'ятого заявників;

5. *Постановляє* одноголосно, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції щодо першого та другого заявників;

6. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 11 Конвенції щодо першого та другого заявників у зв'язку з їхнім затриманням і притягненням до відповідальності;

7. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що не було порушено статтю 11 Конвенції щодо третього, четвертого та п'ятого заявників у зв'язку з їхнім затриманням і притягненням до відповідальності;

8. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що не було порушено статтю 11 Конвенції щодо шостого заявника у зв'язку з його затриманням і притягненням до відповідальності;

9. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 11 Конвенції щодо сьомої та дев'ятого заявників у зв'язку з подіями 31 і 27 травня 2010 року відповідно;

10. *Постановляє* одноголосно, що немає необхідності розглядати питання прийнятності або суті скарги за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції;

11. *Постановляє* одноголосно, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) по 6 000 (шість тисяч) євро першому, другому, сьомій та дев'ятому заявникам та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 16 600 (шістнадцять тисяч шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, спільно першому, другому, сьомій та дев'ятому заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

12. *Відхиляє* шістьма голосами проти одного решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»